

el delta del Llobregat

Presentació

Anirem d'excursió al Delta del Llobregat per buscar tres elements que necessitem perquè el Papageno torni a casa. L'observació i el respecte per la natura ajuda a ser pacients i sensibles, no tan sols davant l'entorn sinó també davant dels altres.

Objectius educatius

- Desenvolupar actituds de respecte cap a les persones i el medi ambient.
- Establir relacions interpersonals agradables. Gaudir de les activitats de grup.
- Desenvolupar l'atenció, la concentració i la capacitat d'expressar-se mitjançant el diàleg entre iguals.
- Adquirir hàbits d'higiene personal com rentar-se la cara i les mans. Tenir cura del medi ambient, llançar les deixalles al seu lloc i netejar allò que hagin embrutat.

Motivació

Rebem un missatge en Morse. Els infants hauran de desxifrar-lo amb l'ajuda de l'alfabet. El missatge ens indicarà els 3 elements que necessitem per atreure el Papageno: aigua, branquetes i un grapat de sorra.

· · · · · (aigua)

· · · · · (branquetes)

· · · · ·

(un grapat de sorra)

Alfabet Morse

A · _

B _ · · ·

C _ · _ ·

D _ · ·

E ·

F · · _ ·

G _ _ ·

H · · · ·

I · ·

J · _ _ _ _

K _ _ _

L · _ · ·

M _ _ _

N _ _ ·

Ñ _ _ _ · _ _

O _ _ _ _

P · _ _ _ ·

Q _ _ _ · _

R _ · _ ·

S · · · T _ _

U · · _

V · · · _

W · _ _ _

X _ · · _

Y _ · _ _ _

Z _ _ _ · ·

0 _ _ _ _ _ _

1 · _ _ _ _ _

2 · · _ _ _ _

3 · · · _ _ _

4 · · · · _

5 · · · · ·

6 _ · · · ·

7 _ _ _ · ·

8 _ _ _ _ ·

9 _ _ _ _ _ ·

· · · · ·

, _ _ _ · · _

? · · _ _ · ·

respecte
 empatia
 comunicació
 identitat
 pertinences múltiples

Activitats

Descoberta del Delta del Llobregat:

Abans de presentar-vos l'entorn del Delta del Llobregat i l'itinerari de l'excursió us proposem petites activitats que podeu realitzar durant la visita al Delta. Aquestes activitats tenen forma de prova i si els infants les superen obtindran els tres elements que necessiten per fer tornar el Papageno.

Joc sensorial

Formem parelles de manera que un serà el guia i l'altre company/a anirà amb els ulls tapats. El guia acompanyarà l'altre infant a un arbre perquè el palpi i es quedi amb la idea de com és aquest arbre. El guia tornarà a portar l'infant al lloc de partida i aquest, ara amb els ulls descoberts, haurà de reconèixer l'arbre.

Exercici d'orientació

Farem dos grups i presentarem un mapa a cadascun. Al mapa hi marcarà on són i els diferents indrets on han d'arribar, segons l'ordre que han de seguir. Un monitor/a els acompanyarà però no els donarà cap pista. Els infants hauran de guiar-se pel lloc on es troben i passar per cada punt. D'aquesta manera podrem anar coneixent els diferents espais del delta: el riu, els estanys i les maresmes, el canal, els prats humits, la platja, la pineda, els camps de conreu, els miradors i aguaitos.

Binocles

Els donarem un cartell amb diferents espècies d'aus i el grup haurà de reconèixer les que vagi veient. Ens podem acompanyar dels binocles per divisar aus que volin més lluny o que s'amaguin entre la vegetació i l'aigua. És convenient detenir-nos i dedicar-hi una bona estona.

Entorn natural del Delta del Llobregat

La formació del Delta s'inicià fa 2500 anys, i la majoria de les llacunes litorals com el Remolar o la Ricarda són testimoni de les diferents desembocadures del riu. Són àrees que es caracteritzen perquè són molt planes, inundables de manera temporal i amb una composició del sòl i una salinitat variables que determinen la vegetació que hi apareix. Són també hàbitats fràgils i amenaçats per l'activitat humana.

El Delta del Llobregat és un indret de gran valor ecològic, ja que constitueix una zona de repòs de les aus migratòries, de pas cap al sud de la península Ibèrica i Àfrica. S'han arribat a comptabilitzar fins a 333 espècies diferents d'ocells en tota l'àrea. Actualment la pastura dels canyissars amb cavalls ajuda a gestionar la vegetació, de manera que s'evita que es desenvolupin sense control. A la zona de protecció especial del Remolar – les Filipines hi ha dues espècies que estan en perill d'extinció, que són: el bitó, que és un ocell que habita els canyissars de les zones humides; a Catalunya és molt escàs i al delta es coneix la seva presència hivernal; i el fartet, un peix de mida petita pràcticament exclusiu de la península Ibèrica i que s'ha introduït recentment en aquestes basses.

Entorn social i cultural del Delta del Llobregat

El Canal de la Vidala és un dels braços de l'estany del Remolar, allargat de forma artificial a partir d'un braç més petit, que té l'origen en una desembocadura abandonada del Llobregat. Des de principis del segle XIX l'activitat principal al delta era l'agricultura. Inicialment de secà, i en les proximitats del mar, l'arròs, posteriorment entra el regadiu. Els usos del sol canvien a industrials i urbans. Desaparèixen terrenys fèrtils i comença l'espoliació amb la construcció de l'aeroport, que actualment ocupa una part important del delta. Val la pena reflexionar sobre l'activitat humana, ja que tant la contaminació com la salinització de l'aqüífer i la canalització del cursos d'aigua provoquen una reducció de les aportacions de sorres al delta i, en conseqüència, una reducció de la superfície deltaica.

També ens hauria d'estimular a dur a terme actuacions de millora, protecció i defensa d'aquest espai natural, únic en aquesta comarca i d'elevat interès natural a Catalunya.

Itinerari: Fauna i flora del Delta

Punt de partida: Braç de la Vidala, estany del Remolar.

Desnivell i durada: Desnivell inapreciable. La durada és d'una hora, sense comptar totes les aturades.

Recorregut:

● Braç de la Vidala

Al marge esquerre de l'inici de la carretera que duu al càmping Toro Bravo trobem el braç de la Vidala. Podem observar els primers ocells (ànecs, fotges, cabussets...) i fixar-nos en les plantes que acompanyen les llacunes. Les més característiques dels aiguamolls són el jonc, la boga, el canyís i el tamaríu. Seguim la pista asfaltada avall i trobem al cantó dret de la carretera diversos caminets, on podem observar la vegetació. Continuant per la carretera arribem a un mirador circular de fusta.

● Mirador de la Vidala

Pugem a la part superior, des d'on observem el canal de la Vidala, la riera de Sant Climent, part de la Maresma de les Filipines i l'aeroport. Cal prestar atenció als possibles desperfectes d'aquestes torres de fusta i escales de caragol per evitar accidents. Seguim avall per la mateixa pista fins a l'entrada del càmping Toro Bravo, i deixem a l'esquerra l'aguait de la Vidala.

● Reserva el Remolar-les Filipines

A l'esquerra del pàrquing i l'entrada del càmping seguim un camí de fusta indicat com a entrada de la reserva que ens porta al punt d'informació. En aquest punt podem seguir dos itineraris diferents que ens duren a dos aguait més. El camí de l'esquerra ens duu a l'aguait de la Bassa dels Pollancrens, i el de darrere del centre ens porta a l'altre aguait, anomenat de la Maresma. Els cavalls pasturen per aquesta àrea. Aquests espais són d'especial protecció per l'existència de dues espècies en perill d'extinció, el bitó als canyars i el fartet a l'aigua.

● Mirador de Cal Francès

Desfem el camí sortint de la reserva fins haver passat l'aguait de la Vidala. Prenem un camí de terra que gira a l'esquerra. Passem a tocar de la riera de Sant Climent i ens acostem a una pineda. És curiós observar la inclinació dels seus troncs i les seves barnques. En arribar a la platja aprofitem per observar la vegetació característica de les dunes, i pujar al mirador de Cal Francès. Des d'aquí observem el mar, el litoral i els principals nuclis urbans costaners. La proximitat a l'aeroport és molt evident i el pas dels avions és constant, fet que no sembla afectar els ocells, que aprofiten aquest indret tant per alimentar-se com per reproduir-se.

Fem experiments a l'esplai: Durant l'excursió ens fixarem en l'aigua dels basals, veurem com l'aigua fa de mirall, ens hi mirarem, la tocarem, veurem les formes que pot adoptar si llencem alguna pedra.

En arribar a l'esplai podem mirar i llegir contes sobre l'aigua com a motivació a la realització dels experiments. Alguns contes que podem mirar són:

- Gòrriz, J. *El camí de l'aigua*. La Galera, 1994.
- Molins, A. *Una història sobre l'aigua*. La Galera, 2005.
- Nerval, G de. *La reina dels peixos*. Argos Vergara, 1984.
- Pallarès, A. *El toll és de tots*. Marjal, 1999.
- Pfister, M. *El Peix irisat*. L'arca, 1996.

Fem un terrari per conèixer el cicle de l'aigua

Per entendre com funciona el cicle de l'aigua construirem un terrari. Un terrari és una petita representació de com es comporta l'aigua al nostre ambient.

Material:

- Pot de vidre o plàstic que tingui tapa.
- Pedres poroses.
- Sorra.
- Terra per plantes.

- Un petit recipient per aigua (la tapa d'un pot, per exemple).
- Planter, una planteta amb la seva arrel.

Procediment:

- Col·loca les pedres poroses dintre del recipient.
- Col·loca una capa de sorra d'uns 2 cm.
- Afegeix una capa de terra per plantes de 2 a 3 cm.
- Col·loca el petit recipient ple d'aigua dintre del terrari.
- Fes un petit forat a la terra i col·loca la planteta procurant que les arrels quedin cobertes per la terra.

El sol escalfarà l'aigua fins a evaporar-la. El vapor pujarà i es condensarà a la tapa, a les parets del recipient i caurà en forma de gotes, el qual representarà la pluja. L'aigua es filtrarà donant a la planta l'aigua que necessita per sobreviure i el cicle es repetirà una i altra vegada.

Com es forma la gebrada

La gebrada és una capa de petites làmines de gel que es forma sobre algunes superfícies quan fa fred.

Material:

- Glaçons.
- Llauna buida sense etiqueta.
- Sal.

Procediment:

- Col·loca els glaçons dintre de la llauna.
- Afegeix la sal i barreja ràpidament.
- Continua barrejant uns instants.

Els glaçons fan que la llauna es refredi. En afegir la sal el gel es desfà més ràpidament i la temperatura descendeix encara més. Les minúscules gotes d'aigua que existeixen a l'aire s'adhereixen a la superfície exterior de la llauna i es congelen immediatament, formant la capa de gebrada.

Com es formen els núvols

Els núvols estan fets de petites gotes d'aigua que floten a l'aire, veiem com es formen.

Material:

- Un clau gruixut .
- Un martell.
- Una ampolla transparent de boca petita.
- Un tap de suro per l'ampolla.
- Aigua calenta.

Procediment:

- Els monitors/es farem un forat amb el clau i l'ajuda del martell al damunt del tap de suro.
- Vessarem amb molta cura l'aigua calenta tocant la part exterior de l'ampolla i la taparem amb el tap de suro.

- Bufarem tot l'aire que puguem pel forat que hem fet prèviament al tap de suro i el cobrirem immediatament amb un dit.
- Comptarem 5 minuts i traurem el tap.

El núvol es formen quan l'aire calent i humit (vapor) es troba amb l'aire més fred. En entrar en contacte amb l'aire fred, el vapor d'aigua es condensa, és a dir, es torna líquid. De la mateixa manera, quan hem bufat hem introduït aire calent i humit que provenia dels nostres pulmons. Aquest aire tindrà una pressió i temperatura més alta que l'aire que el rodeja. En destapar l'ampolla entra aire més fred i a menys pressió, el que fa que el vapor d'aigua es converteixi en un petit núvol, visible breument.

Erosió de les roques

Les pedres que trobem al camp són rugoses i aspres, en canvi, les del riu són llises i suaus. Veiem a què es deu això!

Material:

- Trossets de maó.
- Un pot de plàstic amb tapa.

Procediment:

- Observem la forma dels trossets de maó, com són les vores?
- Els introduïm dintre del pot, però

apartem dos o tres trossets per després.

- Omple el pot amb aigua i tapa'l molt bé.
- Agita el recipient força estona, unes 100 vegades. Ho podem fer per torns, uns estona cadascú.
- Destapa el pot i observa què ha passat amb els trossets de maó.
- Compara'ls amb els que havies separat al principi.

L'erosió provocada per l'aigua i el constant fregament de les roques unes amb les altres han provocat que les vores afilades hagin passat a ser llises i suaus. Això és el que passa amb les roques dels rius que són arrossegades i erosionades per les corrents.

El vent i les ones

Material:

- Safata.
- Palleta.

Procediment:

- Omple la safata amb aigua.
- Pren la canya per un extrem i col·loca l'altre a la vora de l'aigua.
- Bufa sobre la superfície de l'aigua a través de la palleta, unes vegades amb força i altres suaument.

Veuràs com es formen diferents ones.

L'activitat del Delta del Llobregat ens permetrà treballar:

- L'empatia: comprendrem la necessitat de tenir cura de l'entorn i dels éssers vius.
- La comunicació: aprendrem a parlar amb els companys/es del grup a l'exercici d'orientació deixant temps per a cadascú.
- El respecte: tractarem el medi natural amb estima.
- La identitat personal i les pertinençes múltiples: coneixerem un espai natural amb el qual ens podem identificar.

Al final de l'activitat valorarem:

- Què ens ha agradat més de l'excursió,
- Si hem estat respectuosos amb el medi natural,
- Què hem après sobre les espècies del Delta,
- Quin ús hem de fer de l'aigua,
- Com ens hem sentit mentre passejàvem pel Delta.